ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Ομιλία σε εκδήλωση του Ελληνικού Παρατηρητηρίου (Hellenic Observatory) του London School of Economics με θέμα: «Getting Policy Knowledge Into Government»

Τίτλος ομιλίας: Παρούσα κατάσταση και προτάσεις για τα επόμενα βήματα
Γιάννης Στουρνάρας, Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος

19 Μαΐου 2016

Προτού ξεκινήσω την παρουσίασή μου, θα ήθελα να συγχαρώ το Ελληνικό Παρατηρητήριο στο London School of Economics (LSE), τον Καθηγητή κ. Kevin Featherstone και τους συναδέλφους του για τα είκοσι χρόνια της πολύτιμης συμβολής τους στην καλύτερη κατανόηση της ελληνικής οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας. Οι διαλέξεις, οι δημοσιεύσεις και το ερευνητικό έργο του Παρατηρητηρίου μάς έδωσαν τη δυνατότητα να δούμε την Ελλάδα μέσα από τη ματιά ενός εξωτερικού, ανεξάρτητου παρατηρητή, αποστασιοποιημένου από τις καθημερινές μας ενασχολήσεις. Με αφορμή αυτή τη χαρμόσυνη επέτειο της συμπλήρωσης 20 χρόνων λειτουργίας του, επιθυμώ να ευχαριστήσω το Ελληνικό Παρατηρητήριο για την προσφορά του και να σας ευχηθώ πολλά ακόμα χρόνια δημιουργικής δραστηριότητας.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνάδελφοι,

Οι ομιλητές που ανέβηκαν στο βήμα κατά τις προηγούμενες συνεδρίες κάλυψαν την ευρωπαϊκή και την ελληνική εμπειρία, διαφωτίζοντάς μας για τα πρότυπα και τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν. Όλες οι αναλύσεις συνέκλιναν στην εκτίμηση ότι, αν οι κυβερνήσεις αναγνωρίσουν, αξιοποιήσουν και εσωτερικεύσουν την εξωτερική γνώση και τεχνογνωσία, τόσο η αποτελεσματικότητα του μηχανισμού χάραξης πολιτικής όσο και η ποιότητα των αποφάσεων θα βελτιωθούν σημαντικά. Αυτό οδηγεί άμεσα στο συμπέρασμα ότι, για να προχωρήσουμε μπροστά, πρέπει να βελτιώσουμε και να εμπλουτίσουμε αυτή την εποικοδομητική σχέση, εξαλείφοντας τα υπάρχοντα εμπόδια.

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

Κυρίες και κύριοι,

Επιτρέψτε μου τώρα να μοιραστώ μαζί σας κάποιες γενικές σκέψεις επί του θέματος, με βάση την ελληνική εμπειρία. Θα ξεκινήσω με μια σύντομη περιγραφή της φύσης και των χαρακτηριστικών της εξωτερικής γνώσης. Στη συνέχεια, θα εστιάσω στην προσφορά και τις πηγές της γνώσης και ιδιαίτερα στο διττό ρόλο της Τράπεζας της Ελλάδος. Τέλος, θα σκιαγραφήσω τη στάση των ελληνικών κυβερνήσεων απέναντι στην εξωτερική γνώση και την προθυμία τους να την ενσωματώσουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Θα κλείσω με ορισμένες παρατηρήσεις σχετικά με τους παράγοντες που διαμορφώνουν τη στάση τους αυτή.

Εξωτερική γνώση – τεχνογνωσία

Αντιλαμβάνομαι την εξωτερική γνώση και την τεχνογνωσία ως γνώσεις που αναπτύσσονται εκτός των κυβερνητικών μηχανισμών χάραξης πολιτικής. Μακροπρόθεσμα, μπορεί κανείς βάσιμα να υποστηρίξει ότι η εξωτερική γνώση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των ασκούμενων οικονομικών πολιτικών, οι οποίες εδράζονται σε θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί εκτός της πολιτικής σφαίρας και συγκεκριμένα στον τομέα της επιστήμης. Όμως δεν βρισκόμαστε εδώ για να συζητήσουμε το αιώνιο ζήτημα της σχέσης μεταξύ επιστήμης και πολιτικής, γι' αυτό και θα περιορίσω την ανάλυση στο βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Στο δεδομένο χρονικό πλαίσιο, η εξωτερική γνώση θα πρέπει, κατά πρώτον, να θεωρείται δημόσια γνώση, δηλαδή ως το υπάρχον σύνολο των ερευνητικών αποτελεσμάτων, των δημοσιεύσεων, των κριτικών και των προτάσεων που προέρχονται μεν από πολλές και διάφορες πηγές, αλλά έχουν ένα κοινό στοιχείο: είναι σημαντικά και δυνητικά χρήσιμα στη διαμόρφωση των ασκούμενων οικονομικών πολιτικών σήμερα.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της δημόσιας γνώσης είναι ότι πρόκειται για ένα ελεύθερο αγαθό, στη διάθεση όχι μόνο των κυβερνήσεων αλλά και της κοινωνίας γενικότερα. Από την άποψη αυτή, είναι ένας σημαντικός παράγοντας που διαμορφώνει στάσεις, ιδέες και αντιλήψεις, που μπορεί να νομιμοποιήσει ή να απορρίψει οικονομικές πολιτικές. Από την άλλη πλευρά, ως εξωτερική τεχνογνωσία νοείται το σύνολο των δεξιοτήτων και τεχνικών ικανοτήτων που διατίθεται εφόσον ζητηθεί.

Η προσφορά εξωτερικής γνώσης

Στην Ελλάδα όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η προσφορά εξωτερικής γνώσης και τεχνογνωσίας προέρχεται από πανεπιστήμια, μεμονωμένους πανεπιστημιακούς, εμπορικές

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

τράπεζες, ινστιτούτα ερευνών (think-tanks) και επαγγελματικές ενώσεις. Το ΚΕΠΕ, το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, θα μπορούσε κάλλιστα να συμπεριληφθεί στον κατάλογο αυτό, παρόλο που θεσμικά εντάσσεται στη δημόσια διοίκηση. Όλοι οι παραπάνω φορείς δημοσιεύουν μελέτες σχετικά με επίκαιρα θέματα, τακτικές εκθέσεις για την κατάσταση της οικονομίας, συστάσεις πολιτικής, προβλέψεις και αξιολογήσεις των τρεχουσών πολιτικών.

Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι ένα ανεξάρτητο ίδρυμα, με συγκεκριμένα καθήκοντα και αρμοδιότητες που περιλαμβάνουν τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Ως εκ τούτου, αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του μηχανισμού χάραξης πολιτικής και η τεχνογνωσία της θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη και εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής. Ο θεσμικός ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος καταδεικνύεται με σαφήνεια από το γεγονός ότι όλα τα μνημόνια της κρίσης φέρουν δύο υπογραφές: του υπουργού Οικονομικών και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Στο ίδιο πλαίσιο, σύμφωνα με την αποστολή της, η Τράπεζα της Ελλάδος οφείλει να συνεπικουρεί και να στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική υπό τον όρο ότι η πολιτική αυτή δεν θίγει την επίτευξη του πρωταρχικού σκοπού της Τράπεζας, που είναι η διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών. Επιτελεί το ρόλο της ενεργώντας ως εξωτερική πηγή γνώσης επί θεμάτων γενικής οικονομικής πολιτικής. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσω των τακτικών και έκτακτων δημοσιεύσεών της ή/και των δημόσιων παρεμβάσεών της, όπως ενδεικτικά:

- η Ετήσια Έκθεση του Διοικητή, όπου επισκοπείται η κατάσταση της οικονομίας,
- η εξαμηνιαία Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής, η οποία υποβάλλεται στη Βουλή των Ελλήνων και το Υπουργικό Συμβούλιο,
- ακροάσεις του Διοικητή ενώπιον της Βουλής των Ελλήνων,
- άρθρα, ομιλίες, δηλώσεις και συνεντεύξεις του Διοικητή,
- περιοδικές εκδόσεις,
- μελέτες σχετικά με θέματα οικονομικής πολιτικής,
- δελτία Τύπου, τα οποία παρέχουν πληροφόρηση και γνωστοποιούν στο κοινό τη θέση της Τράπεζας σχετικά με επίκαιρα θέματα.

Όλες αυτές οι δραστηριότητες γνωστοποιούν στο ευρύ κοινό την επίσημη θέση της Τράπεζας για οικονομικά θέματα, η οποία αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας όλων των Διευθύνσεων, και ιδιαίτερα της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης και Μελετών, με την έγκριση των οργάνων λήψης αποφάσεων της Τράπεζας.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης η Τράπεζα της Ελλάδος διέκρινε την ανάγκη να αρθρώσει ένα ακόμη ισχυρότερο δημόσιο λόγο και να αυξήσει τη συχνότητα των παρεμβάσεών της, με σκοπό:

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

- να προειδοποιήσει για τους σημαντικούς κινδύνους που, αν και βρίσκονταν σαφώς προ των πυλών, δεν είχαν γίνει αντιληπτοί από το ευρύ κοινό και αγνοούνταν από τις κυβερνήσεις και
- να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με την πολυπλοκότητα της κατάστασης και την ανάγκη να αλλάξει η πορεία της οικονομίας, συμβάλλοντας έτσι στη διαμόρφωση πολιτικών για την πιο αποτελεσματική διαχείριση της κρίσης.

Ο δημόσιος λόγος της Τράπεζας της Ελλάδος έχει εμπλουτιστεί με νέα στοιχεία, καθώς η Τράπεζα επιδίωξε να ενισχύσει το συμβουλευτικό της ρόλο απέναντι στην κοινωνία, επικοινωνώντας άμεσα με το κοινό, το οποίο την περίοδο εκείνη κατακλυζόταν από αντικρουόμενες και ανακριβείς πληροφορίες και ενδείξεις, που συχνά προκαλούσαν σύγχυση και αυξημένη αβεβαιότητα. Μέσω της ισχυρής παρουσίας των ανακοινώσεών της και της συμμετοχής της στο δημόσιο διάλογο, η Τράπεζα της Ελλάδος επιδίωξε να παρουσιάσει την αλήθεια με ένα εύληπτο τρόπο, να λύσει τυχόν παρανοήσεις και παρεξηγήσεις, καθώς και να προσφέρει σε όλους τους πολίτες αξιόπιστη και έγκαιρη πληροφόρηση σχετικά με τις διαθέσιμες επιλογές και τις συνακόλουθες επιπτώσεις τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες εφήρμοσαν αντίστοιχες αλλαγές στην επικοινωνιακή πολιτική τους και – ανταποκρινόμενες στις συνθήκες της κρίσης – εγκατέλειψαν το παραδοσιακό επικοινωνιακό μοντέλο τους, σύμφωνα με το οποίο ο λόγος τους απευθυνόταν σε ένα κλειστό κύκλο ειδικών και ήταν συχνά δυσνόητος.

Συνοψίζοντας, θεωρώ ότι η διαθέσιμη προσφορά δημόσιας γνώσης στην Ελλάδα είναι πολύ μεγάλη και ότι μπορεί να ωφελήσει τη χώρα μας. Σ' αυτήν θα πρέπει να προστεθεί και η μη εγχώρια γνώση που φθάνει στο κοινό μέσα από πλήθος εκθέσεων, μελετών, αναλύσεων, προτάσεων και προβλέψεων για την Ελλάδα που δημοσιεύουν διεθνείς οργανισμοί, think-tanks και ερευνητικά ιδρύματα. Συνεπώς, μπορεί κανείς να θεωρήσει δεδομένο ότι οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν στη διάθεσή τους μεγάλο όγκο γνώσης που μπορεί να αξιολογηθεί και να αξιοποιηθεί – αν κριθεί σκόπιμο – κατά τη χάραξη της οικονομικής πολιτικής.

Η πλευρά της ζήτησης

Και τώρα περνάω στην πλευρά της ζήτησης, δηλαδή στην προθυμία των κυβερνήσεων να αναγνωρίσουν τη χρησιμότητα της εξωτερικής γνώσης, ιδίως της δημόσιας γνώσης, όπως την περιέγραψα. Η εμπειρία δείχνει ότι οι κυβερνήσεις διστάζουν να αξιοποιήσουν τη δημόσια γνώση, με πιθανώς μία εξαίρεση, την κυβέρνηση Σημίτη, τον οποίο χαίρομαι που βλέπω απόψε εδώ, ακόμα και αν οι προτάσεις και συστάσεις είναι δυνητικά συναφείς και χρήσιμες. Τρανό παράδειγμα αποτελούν τα προλεγόμενα της κρίσης. Πολύ πριν από το 2008, πολλοί ανεξάρτητοι παρατηρητές, μεταξύ των οποίων και η Τράπεζα της Ελλάδος, είχαν προειδοποιήσει ότι η ελληνική οικονομία ήταν ευάλωτη και αν δεν περιορίζονταν τα υψηλά δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα, θα ήταν αναπόφευκτη μια σοβαρή κρίση.

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

Επίσης, παρουσίαζαν συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που – αν είχαν υιοθετηθεί – θα μπορούσαν να είχαν αλλάξει την εξέλιξη των γεγονότων. Ωστόσο, οι προειδοποιήσεις δεν εισακουστήκαν και η μία κυβέρνηση μετά την άλλη συνέχιζε να δανείζεται και να δαπανά, οδηγώντας την οικονομία στο χείλος της καταστροφής όταν ξέσπασε η παγκόσμια κρίση.

Γενικώς, οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα είναι απρόθυμες να δεχθούν εξωτερική τεχνογνωσία και αντιμετωπίζουν με δυσπιστία τη διαθέσιμη προσφορά. Αυτή η στάση οφείλεται στην έντονη κομματικοποίηση της ελληνικής πολιτικής. Το πολιτικό σύστημα βασίζεται στην αντιπαράθεση που υποθάλπει έντονη δυσπιστία απέναντι στους «άλλους», με αποτέλεσμα να μην αφήνουν χώρο για ανεξάρτητες φωνές. Ο όρος «τεχνοκράτης» φέρνει στο νου αρνητικούς συνειρμούς και θεωρείται σαφώς υποδεέστερος από τον όρο «πολιτικός». Οι ανεξάρτητες προτάσεις ή/και τεχνογνωσία δεν κρίνονται με βάση την αξία τους, αλλά με βάση την εκτιμώμενη πολιτική τους τοποθέτηση. Η προτίμηση σε «πολιτικές» αποφάσεις, σε αντιδιαστολή προς τις «τεχνοκρατικές», επικρατεί στην ελληνική πολιτική και αντανακλά ένα ιδεολογικό σύστημα που προτάσσει το «πολιτικό» σε σχέση με οτιδήποτε άλλο.

Αυτό φαίνεται σαφώς από το πώς οι ελληνικές κυβερνήσεις αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της εξωτερικής γνώσης και πώς τη χρησιμοποιούν στο σχεδιασμό της πολιτικής τους.

Ένας τρόπος είναι η πρόσληψη μεμονωμένων εμπειρογνωμόνων ως συμβούλων των υπουργών. Πάντως, το γεγονός ότι όλοι ανεξαιρέτως αποχωρούν μαζί με την κυβέρνηση που τους προσέλαβε, αποκαλύπτει ένα βασικό πρόβλημα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνωμόνων (ΣΟΕ) του υπουργείου Οικονομικών, το οποίο συμμετέχει ενεργά στη χάραξη οικονομικής πολιτικής. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου είναι συνήθως ένας επιφανής οικονομολόγος, που όμως αλλάζει με κάθε κυβερνητική αλλαγή. Θα προσέθετα ότι ίδιο συμβαίνει με υπουργούς των ίδιων κυβερνήσεων. Ο Πάνος Τσακλόγλου μπορεί να το επιβεβαιώσει. Όταν έφυγα, ο υπουργός που με διαδέχθηκε άλλαξε και τον Πάνο. Η θέση θεωρείται πολιτική, το οποίο σημαίνει ότι η ακαδημαϊκή αριστεία δεν αποτελεί το μοναδικό κριτήριο για την επιλογή του επικεφαλής. Ένα άλλο παράδειγμα της εν λόγω πρακτικής είναι ο διορισμός καθηγητών πανεπιστημίου ως υπουργών ή σε άλλες ανώτερες θέσεις. Στην περίπτωση αυτή, οι κυβερνήσεις επιζητούν πράγματι την έξωθεν συμβολή, δηλαδή τις γνώσεις του καθηγητή, υπό την προϋπόθεση ότι οι γνώσεις αυτές είναι πολιτικοποιημένες.

Ο δεύτερος τρόπος με τον οποίο οι κυβερνήσεις αποκτούν τεχνογνωσία από εξωτερικές πηγές είναι η σύσταση εξωκοινοβουλευτικών επιτροπών εμπειρογνωμόνων με σκοπό τη μελέτη και την εισήγηση κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής για σημαντικά θέματα. Οι συμμετέχοντες είναι επαγγελματίες, πανεπιστημιακοί, εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

ομάδων ή άτομα που είναι αποδεδειγμένα γνώστες του αντικείμενου. Τα θέματα με τα οποία τέτοιου είδους επιτροπές ασχολήθηκαν στο παρελθόν ήταν, μεταξύ άλλων: το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, οι μεταρρυθμίσεις στη δημοσιονομική πολιτική και το φορολογικό σύστημα, το εθνικό στατιστικό σύστημα και οι αναπτυξιακές πολιτικές. Οι εκθέσεις Σπράου είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Το έργο των επιτροπών ολοκληρωνόταν με λεπτομερείς εκθέσεις, διεξοδική ανάλυση των γεγονότων και συγκεκριμένες συστάσεις πολιτικής. Οι εκθέσεις αυτές, εκτός του ότι συνόψιζαν όλη την υπάρχουσα γνώση επί του εκάστοτε θέματος, εξέφραζαν μια συνισταμένη διαφορετικών ιδεών και τη συναινετική άποψη των συμμετεχόντων για το τι είναι εφικτό και επιθυμητό στη δεδομένη συγκυρία. Υπό αυτή την έννοια, συνιστούσαν ιδεώδη αφετηρία για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής που θα μπορούσαν εύκολα να νομιμοποιηθούν λόγω της ευρείας εκπροσώπησης και του ακομμάτιστου χαρακτήρα των επιτροπών. Ωστόσο, οι κυβερνήσεις έχασαν και αυτή την ευκαιρία. Τα ευρήματα των επιτροπών, αφού περνούσαν μέσα από ένα λαβύρινθο πολιτικών σκοπιμοτήτων, στο τέλος καταδικάζονταν στη λήθη. Για ακόμη μια φορά υπερίσχυε η πολιτική.

Ένας τρίτος τρόπος ενσωμάτωσης της εξωτερικής τεχνογνωσίας εκ μέρους των κυβερνήσεων στη λήψη αποφάσεων είναι να αναθέτουν σε εταιρίες συμβούλων, think-tanks, πανεπιστημιακά κέντρα ή/και μεμονωμένους πανεπιστημιακούς τη διεξαγωγή ερευνητικών προγραμμάτων σε συγκεκριμένα, κυρίως τεχνικά, θέματα. Οι όροι και οι προϋποθέσεις ενός τέτοιου προγράμματος ορίζονται από την αρμόδια αρχή και η επιλογή των υποψηφίων πραγματοποιείται σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και ελληνικό δίκαιο. Δεν υπάρχουν ποσοτικά στοιχεία που να δείχνουν σε ποιο βαθμό εφαρμόζεται αυτή η πρακτική και τα ευρήματα των εν λόγω προγραμμάτων δεν δημοσιεύονται. Ωστόσο, φαίνεται ότι τέτοιου είδους εγχειρήματα δεν είναι σπάνια και ότι συχνά εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προγράμματος που χρηματοδοτείται από κονδύλια της ΕΕ. Αυτή η διαφαινόμενη ζήτηση υποδηλώνει ότι οι δημόσιες αρχές αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα της τεχνογνωσίας και καταφεύγουν σε αυτή με βάση θεσμικές ρυθμίσεις.

Τα χρόνια της κρίσης, η εξωτερική τεχνογνωσία απέκτησε βαρύνουσα σημασία. Οι οικονομικές πολιτικές έπρεπε να προσαρμοστούν στις κατευθύνσεις που όριζαν οι συμφωνίες με την ΕΕ, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ, ενώ η ανάγκη για τεχνογνωσία ήταν επιτακτική για την αντιμετώπιση των νέων προβλημάτων. Υπό αυτές τις συνθήκες, η τεχνική βοήθεια προερχόταν ως επί το πλείστον από εξωτερικές, μη εγχώριες πηγές (ΔΝΤ, ΕΚΤ, ΕΕ) ως απαραίτητη, υποχρεωτική συμβολή στη διαμόρφωση των οικονομικών πολιτικών. Στην Ελλάδα η νέα κατάσταση πραγμάτων δεν επηρέασε ορατά τον τρόπο με τον οποίο οι κυβερνήσεις αξιολογούν και χρησιμοποιούν την εξωτερική γνώση. Ο σχεδιασμός του τρόπου αντιμετώπισης της μεγάλης πρόκλησης που έθεταν οι ριζικές μεταρρυθμίσεις γινόταν εσωτερικά, με τη βοήθεια ξένων συμβούλων. Παράλληλα, τα πολιτικά κριτήρια

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

συνέχιζαν να επηρεάζουν δυσμενώς τις αποφάσεις πολιτικής, σε αντίθεση με την πρόδηλη ανάγκη για υπερκομματικές λύσεις. Μπορώ να ισχυριστώ (από προσωπική εμπειρία) ότι στις σπάνιες περιπτώσεις όπου παραμερίστηκαν τα πολιτικά κριτήρια και οι αποφάσεις υποστηρίχθηκαν από τεκμηριωμένη τεχνοκρατική γνώση, το αποτέλεσμα ήταν θετικό και οι πολιτικές στέφθηκαν με επιτυχία.

Εν κατακλείδι, η δυσπιστία απέναντι στην εξωτερική γνώση οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, το προβάδισμα του «πολιτικού» έναντι του «τεχνοκρατικού». Δεύτερον, η κομματικοποίηση του ελληνικού πολιτικού βίου που οδηγεί σε πόλωση, ελαχιστοποιεί τον ενδιάμεσο χώρο, αποκλείει τη συναίνεση και υποβαθμίζει την τεχνογνωσία στο βαθμό που δεν είναι κομματικοποιημένη. Όσο εξακολουθούν να υπάρχουν αυτές οι συμπεριφορές, η εξωτερική γνώση θα διαδραματίζει περιθωριακό ρόλο στη διαμόρφωση των αποφάσεων πολιτικής.

Και ειλικρινά λυπάμαι πολύ που η ομιλία του Νίκου Θεοχαράκη πριν από τη δική μου ήταν ένα τέτοιο παράδειγμα κομματικοποιημένης πολιτικής, αφού χρημάτισα κι εγώ υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση την οποία χαρακτήρισε σχεδόν αποικιοκρατική στην κομματικοποιημένη ομιλία του. Ωστόσο, δεν μπόρεσε να παραδεχθεί ότι οι «γενναίες διαπραγματεύσεις» που διεξήγαγε μαζί με τον Γιάνη Βαρουφάκη, οι οποίες οδήγησαν στην αλλαγή του ονόματος από τρόικα σε θεσμούς, και μετακίνησε την τρόικα από τα υπουργεία στο Χίλτον είχαν επίσης ένα κόστος. Αν υποθέσουμε ότι αυτό που περιέγραψε ήταν τα οφέλη, το κόστος βεβαίως ανήλθε σε 86 δισεκ. ευρώ: Αυτό ήταν το τρίτο μνημόνιο και οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων που επιβλήθηκαν μετά από εκροές καταθέσεων ύψους 45 δισεκ. ευρώ. Και αυτοί οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων επιβλήθηκαν για να διαφυλάξουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα υστέρα από τις «γενναίες διαπραγματεύσεις» του κ. Θεοχαράκη και του κ. Βαρουφάκη. Λυπάμαι που το λέω αυτό, αλλά είχα την υποχρέωση να πω τα πράγματα με το όνομά τους.

Εντούτοις, πιστεύω ότι ακόμη και οι βαθιά ριζωμένες πεποιθήσεις μπορούν να αλλάξουν υπό την πίεση έκτακτων συνθηκών και ότι η τραυματική εμπειρία των τελευταίων δεκαετιών θα συμβάλει στη μεταστροφή των αντιλήψεων του παρελθόντος. Ήδη βιώνουμε τη σταδιακή σύγκλιση των πολιτικών δυνάμεων ως προς τις αναγκαίες πολιτικές, ώστε να αντιμετωπιστεί η κρίση και να εκλείψουν οι στείρες αντιπαραθέσεις μεταξύ μνημονιακών και αντιμνημονιακών. Ως εκ τούτου, μπορεί εύλογα να αναμένεται ότι, στο μέλλον, οι πολιτικές θα βασίζονται όλο και περισσότερο σε στοιχεία και γνώσεις και λιγότερο σε προκαταλήψεις και ιδέες.

Οι παρατεταμένες διαπραγματεύσεις των διαδοχικών ελληνικών κυβερνήσεων με τους Ευρωπαίους εταίρους και το ΔΝΤ κατά την περίοδο της κρίσης μάς άφησαν μια πολύτιμη παρακαταθήκη: η ανάλυση των γεγονότων, η τεχνογνωσία και οι ακριβείς προβλέψεις είναι

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA

απολύτως αναγκαίες και δεν μπορούν να υποκατασταθούν από την πολιτική βούληση. Ευελπιστώ ότι αυτό το παράδειγμα δεν θα ξεχαστεί και ότι οι κυβερνήσεις στο μέλλον θα διακρίνουν πιο καθαρά την αναγκαιότητα και τα πλεονεκτήματα της ανεξάρτητης, εξωτερικής γνώσης και τεχνογνωσίας.

Ε. Βενιζέλου 21, 102 50 Αθήνα
Τηλ. 210 320-3446-8 Fax. 210 320-3922
e-mail: press@bankofgreece.gr S.W.I.F.T.: BNGRGRAA